

Ks. Wojciech Zyzak

Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie

Maryjny rys duchowości prezbitera w nauczaniu Jana Pawła II

Wstęp

Jan Paweł II w książce *Dar i tajemnica* zawarł maryjny wątek swego kapłańskiego powołania, ujmując jego istotę w stwierdzeniu, że Maryja prowadzi do Jezusa, ale też Chrystus prowadzi do swej Matki. Dlatego Papież pragnie wraz z kapłanami odnawiać akt oddania Matce Bożej, zapisany przez św. Ludwika Marię Grignon de Montforta:

Totus Tuus ego sum et omnia mea Tua sunt. Accipio te in mea omnia. Praebe mihi cor Tuum, Maria¹.

Poza swym osobistym doświadczeniem, Jan Paweł II powołuje się na biografie świętych kapłanów, w których zawsze jest udokumentowana wielka rola, jaką przypisywali Maryi w swym życiu kapłańskim. Zgodne z tym jest doświadczenie życia wielu czcigodnych prezbiterów, których Pan ustanowił sługami łaski Bożej wśród powierzonego im ludu, jako kaznodziejów, kapelanów, spowiedników, profesorów i pisarzy. Kierownicy i mistrzowie duchowi podkreślają wagę pobożności maryjnej w życiu kapłana, jako skutecznego wsparcia na drodze do świętości, pociechy w doświadczeniach i źródła energii w apostołacie. Głęboka racja maryjnej pobożności prezbitera polega na istotnej relacji, która w Bożym planie została ustalona między Matką Jezusa a kapłaństwem sług Syna².

¹ Giovanni Paolo II, *Al clero della diocesi di Roma all'inizio del tempo di Quaresima*, 13 II 1997, nr 6, [w:] *Insegnamenti di Giovanni Paolo II* [dalej: IGP], XX, 1/1997, Libreria Editrice Vaticana [dalej: LEV] 1999, s. 281 n.

² Por. tenże, *Udienza generale. La devozione a Maria nella vita del presbitero*, 30 VI 1993, nr 1, [w:] IGP, XVI, 1/1993, LEV 1995, s. 1689.

Bogarodzica jest dla myślenia chrześcijańskiego nieodzowna z racji wymiaru teologicznego, historycznego, antropologicznego i kulturowego. Jej miejsce w chrześcijaństwie mówi bardzo wiele o znaczeniu kobiety w życiu człowieka, a w szczególności w życiu kapłana³. Księża mają bowiem szczególne powody, by być nazywani synami Dziewicy Maryi, jak już zaznaczył Pius XII w *Menti nostrae*⁴. Nie ma innej osoby ludzkiej w historii świata i zbawienia, która zna tak dobrze głęboką rzeczywistość Odkupienia jak Maryja. Nikt też nie potrafi lepiej wprowadzić w to misterium i pomóc dojrzewać w powołaniu kapłańskim⁵. Dlatego Papież zwraca się do kapłanów, by w spełnianiu swych zadań pasterskich uciekali się do matczynej pomocy Maryi, starając się żyć z Nią w głębokiej komunii. Gdy celebrują Mszę Świętą, obok nich stoi Matka Zbawiciela, wprowadzając w misterium odkupieńczej ofiary Syna. Dlatego codziennym programem życia duchowego i pasterskiego kapłanów ma być: „Ad Iesum per Mariam”⁶.

Ja Paweł II wymienia wiele aspektów znaczenia Maryi w życiu kapłanów. Obrońca i czuła ludzka miłość Maryi jest dla nich wielkim wsparciem; Jej modlitwy im towarzyszą, Jej bliskość ich pociesza, a Jej przykład stanowi dla nich wyzwanie⁷. Papież prosi Maryję o powołania, o to, by uczyła kapłanów postawy Dobrego Pasterza, zwiększyła ich oddanie apostołskie, wzmocniła miłość dla cierpiących, ożywiła postanowienie dziewictwa dla Królestwa i strzegła zmysłu braterstwa we wspólnocie⁸. Widać tu wagę pomocy w trudnościach i wstawiennictwa Maryi, na wzór towarzyszenia pierwszym uczniom od Kany Galilejskiej, która przypomina prezbiterom początek ich kapłaństwa, przez Krzyż, który również znaczy ich życie, aż po Zielone Świątki coraz mocniejszego oczekiwania na Ducha Świętego, którego jest Oblubienicą od Wcielenia⁹. Najczęściej jednak chodzi Papieżowi o przykład Maryi, gdyż kapłani i cały Kościół mogą się od Niej wiele nauczyć¹⁰. Wzorczość

³ Por. tenże, *Lettera ai sacerdoti in occasione del Giovedì Santo*, 25 III 1995, nr 2, [w:] IGP, XVIII, 1/1995, LEV 1997, s. 586 n.

⁴ Por. tenże, *Udienza al pellegrinaggio da Castel S. Giovanni*, 28 V 1987, [w:] IGP, X, 2/1987, LEV 1988, s. 1882.

⁵ Por. tenże, *Nella chiesa del seminario*, 3 III 1984, [w:] IGP, VII, 1/1984, LEV 1984, s. 609.

⁶ Por. tenże, *Ai partecipanti all'assemblea plenaria della Congregazione per il Clero*, 23 XI 2001, nr 6, [w:] IGP, XXIV, 2/2001, LEV 2003, s. 944 n.

⁷ Por. tenże, *Miami: Ai sacerdoti degli Stati Uniti d'America*, 10 IX 1987, nr 7, [w:] IGP, X, 3/1987, LEV 1988, s. 371–373.

⁸ Por. tenże, *Davanti all'immagine della Vergine patrona della città*, 18 IV 1982, [w:] IGP, V, 1/1982, LEV 1982, s. 1217 n.

⁹ Por. tenże, „*Presbyterorum Ordinis*”: *un mistero di grazia, una missione esigente e sublime*, 26 XI 1995, nr 3, [w:] IGP, XVIII, 2/1995, LEV 1998, s. 1267. Por. tenże, *Al clero dell'Ile de France, a Notre-Dame*, 30 V 1980, nr 10, [w:] IGP, III, 1/1980, LEV 1980, s. 1537 n.

¹⁰ Por. tenże, *Al Pontificio Collegio Messicano nel XXV anniversario di fondazione*, 24 XI 1992, nr 7, [w:] IGP, XV, 2/1992, LEV 1994, s. 692. Por. tenże, *Parigi: Messaggio ai giovani radunati dinanzi*

Maryi, będąca istotnym elementem Maryjnego kształtu duchowości kapłańskiej, jest też głównym tematem poniższych rozważań¹¹.

Dziewica

Zbawca narodził się z Dziewicy. Dziewictwo Maryi jest wstępem do dziewiczej egzystencji Chrystusa. Nie bez Bożego planu Dziewica przygotowała Jezusa na Jego misję kapłańską, która miała się wypełnić w celibacie. Tu jest pierwsze źródło wyboru życia, do którego zgodnie z dyscypliną Kościoła łacińskiego są wezwani kapłani¹². Kapłani wielbią Boga w niepodzielny sposób, gdy jak Maryja niepodzielnie dla Niego żyją¹³.

Maryja jest Matką-Dziewicą, Kościół zaś, odwołując się do Maryi, jako swego pierwowzoru, rozpoznaje się w Niej, gdyż i on „nazywany jest matką i dziewicą”. Maryja jest dziewicą przez to, że nieskazitelnie i w czystości dochowuje wiary danej Oblubieńcowi. Chrystus, wedle nauki zawartej w *Liście do Efezjan* (por. 5, 32), jest Oblubieńcem Kościoła. Zdaniem Papieża, oblubieńcza wymowa Odkupienia przynagla każdego prezbitera, aby dochował wierności temu powołaniu, poprzez które uczestniczy w zbawczym posłannictwie Chrystusa, Kapłana, Proroka i Króla. Analogia pomiędzy Kościołem a Maryją Dziewicą posiada szczególną wymowę dla kapłanów, którzy swe powołanie kapłańskie wiążą z celibatem, czyli bezżennością dla królestwa niebieskiego. Dobrowolnie rezygnują z małżeństwa, z założenia własnej rodziny, ażeby móc tym lepiej służyć Bogu i braciom. Rzec można, iż rezygnują z ojcostwa „wedle ciała”, ażeby dojrzało w nich i rozwinęło się ojcostwo „wedle ducha”, które ma zarazem rysy macierzyńskie. Dziewicza wierność Oblubieńcowi, która w tej formie życia znajduje swój szczególny wyraz, pozwala im uczestniczyć w wewnętrznym życiu Kościoła, który na wzór Dziewicy stara się nieskazitelnie i w czystości dochowywać wiary danej Oblubieńcowi. Ze względu na ten pierwowzór, jaki Kościół znajduje w Maryi, trzeba, ażeby kapłański wybór celibatu na całe życie był również złożony w Jej sercu. Dlatego kapłani mają odwoływać się do Maryi, gdy napotykać trudności na obranej drodze. Z Jej pomocą mają szukać coraz głębszego zrozumienia tej drogi i coraz pełniejszej afirmacji dla niej w swych sercach. Trzeba wreszcie, ażeby rozrastało się w ich życiu to rodzicielstwo „wedle ducha”, które jest jednym z owoców „bezżenności dla królestwa Bożego”. Zdaniem

alla cattedrale di Notre-Dame nella veglia di preghiera per le vocazioni, 21 VIII 1997, nr 8, [w:] IGP, XX, 2/1997, LEV 2000, s. 170 n.

¹¹ Por. W. Słomka, *Duchowość kapłańska*, Lublin 1996, s. 167.

¹² Por. Giovanni Paolo II, *Angelus Domini*, 19 VIII 1990, nr 1–3, [w:] IGP, XIII, 2/1990, LEV 1992, s. 285 n.

¹³ Por. tenże, *Il discorso alle nuove generazioni nella parrocchia di S. Maria Consolatrice*, 8 IX 1985, nr 7, [w:] IGP, VIII, 2/1985, LEV 1985, s. 637.

Papieża, u Maryi, która stanowi szczególne „wypełnienie” biblijnej „Niewiasty” z Protoewangelii (por. Rdz 3, 15) i z *Apokalipsy* (12, 1), kapłani szukają również umiejętności właściwego obcowania z kobietami i odnoszenia się do nich, którą okazał sam Jezus z Nazaretu. Wyraz tego znajdujemy na wielu miejscach Ewangelii. Kapłan ze względu na swe powołanie i swą posługę musi w nowy sposób odkryć sprawę godności i powołania kobiety, zarówno w Kościele, jak i w świecie współczesnym¹⁴.

Wzór zawierzenia

Stosunkowo dużo miejsca w swych rozważaniach nad związkiem kapłaństwa z Maryją poświęca Jan Paweł II scenie Zwiastowania, a szczególnie odpowiedzi: „Oto ja służebnica Pańska, niech mi się stanie według słowa twego” (Łk 1, 38). Dla Ojca Świętego Zwiastowanie jako powołanie, choć jedyne, ma analogię w życiu Kościoła. Szczególnie powołanie kapłańskie jest podobne do powołania Dziewicy z Nazaretu. Dlatego seminarium jest „domem zwiastowania”, do którego przychodzą ci, którzy jak Maryja dali pierwszą odpowiedź Bogu i starają się w niej dojrzeć, pogłębiając ją¹⁵. Wezwanie „Nie bój się” (Łk 1, 30) stanowi element konstytutywny powołania, bo człowiek się lęka podjęcia odpowiedzialności na całe życie, także w formie kapłaństwa. Tymczasem, zdaniem Papieża, trzeba na wzór Maryi przyjąć wezwanie i w ufnej odpowiedzi „tak” wyrazić owoc współpracy łaski i ludzkich wysiłków¹⁶. Stąd waga troski o to, by Maryjne „tak” powtarzało się wciąż na nowo w całym życiu powołanych do kapłaństwa¹⁷.

Maryja, która była wiecznie obecna w planie Boga dla zbawienia świata, przez wiarę stała się jego uczestniczką w całej rozciągłości swej ziemskiej drogi. Wybrana, zapowiedziana, przygotowana i wezwana, lepiej niż ktokolwiek odpowiedziała na

¹⁴ Por. tenże, *In occasione del Giovedì Santo* 1988. *Lettera ai sacerdoti*, 25 III 1988, nr 5, [w:] IGP, XI, 1/1988, LEV 1989, s. 727–729.

¹⁵ Por. tenże, *Al Pontificio Seminario Romano Maggiore al Laterano*, 25 III 1981, [w:] IGP, IV, 1/1981, LEV 1981, s. 772 n.

¹⁶ Por. tenże, *Al Seminario Romano Maggiore*, 25 III 1982, [w:] IGP, V, 1/1982, LEV 1982, s. 999–1002.

¹⁷ Por. tenże, *Lomelia alla messa per gli alunni del Pontificio Seminario Romano Minore*, 20 XII 1981, nr 2, [w:] IGP, IV, 2/1981, LEV 1982, s. 1171. Por. tenże, *Angelus Domini*, 4 I 1981, [w:] IGP, IV, 1/1981, LEV 1981, s. 23. Por. tenże, *Angelus Domini*, 25 III 1990, nr 1–3, [w:] IGP, XIII, 1/1990, LEV 1992, s. 752 n. Por. tenże, *Asunción: incontro con i sacerdoti, i religiosi, le religiose e i seminaristi nella cattedrale*, 17 V 1988, nr 9, [w:] IGP, XI, 2/1988, LEV 1989, s. 1503 n. Por. tenże, *A vescovi del Canada in visita „ad limina”*, 7 XI 1988, nr 7, [w:] IGP, XI, 4/1988, LEV 1989, s. 1461 n. Por. tenże, *Angelus Domini*, 24 IX 1989, nr 2, [w:] IGP, XII, 2/1989, LEV 1991, s. 652. Por. tenże, *Ai presuli della Regione Est 2 della Conferenza Episcopale del Brasile in visita „ad limina”*, 13 VI 1995, nr 8, [w:] IGP, XVIII, 1/1995, LEV 1997, s. 1734 n. Por. tenże, *Ai partecipanti al VI Convegno internazionale del clero in corso a Malta in collegamento televisivo*, 21 X 2004, nr 4 n. [w:] IGP, XXVII, 2/2004, LEV 2006, s. 442.

specyficzne powołanie Boże i bardziej niż ktokolwiek jest zainteresowana, by plan zbawienia ogarnął każdego. Ona jest matką wszystkich powołań. Dlatego każdy powołany w Niej znajduje doskonały wzór poznania planu Boga, zdecydowanego pójścia za Panem zgodnie z Jego wolą, oraz pokornego i radosnego przyjęcia ofiar, jakich wymaga wybór. Toteż wszyscy powołani do kapłaństwa mają naśladować tę absolutną dyspozycyjność Maryi wobec Bożego planu¹⁸.

Konsekwencją tej postawy Maryi jest życie całkowicie oddane Panu. Maryja jest tu dla powołania realizowanego w kapłaństwie służebnym wzorem wielkodusznej odpowiedzi. Jest też Królową misji, gdyż oddając się całkowicie do dyspozycji woli Ojca, ukazuje duszę apostołatu¹⁹. Maryja, choć nie otrzymała charyzmatu kapłaństwa służebnego, oddając siebie w ofierze miłości Ojcu, przeżywa w najwznioślejszej i najczystszej formie przez całe swoje życie królewskie kapłaństwo. W ten sposób uczy kapłanów głębokiego łączenia w ich życiu i apostołstwie kapłaństwa służebnego z kapłaństwem chrzcielnym. Pełne uczestnictwo w kapłaństwie Chrystusa jest wobec tego także dla kapłanów przede wszystkim przeżyciem na nowo całkowitej ofiary z siebie, uczynionej przez Maryję, zjednoczoną z Chrystusem w Jego оголоczeniu, a na tej podstawie przyjęciem i wypełnianiem darmowego daru kapłaństwa służebnego. „Fiat” Maryi, wypowiedziane przy Zwiastowaniu i w pełni dojrzałe u stóp krzyża odkrywa „sekret” jej Bożego macierzyństwa. Patrząc na Maryję, kapłani mogą głębiej i jaśniej zrozumieć, jaki jest cel i owoc kapłańskiej Ofiary Chrystusa, w której się streszcza Jego misja, a więc także znaczenie ich uczestnictwa służebnego w niej. Maryja jest wzorem fundamentalnego powołania Kościoła, czyli również kapłanów, w postaci dawania Jezusa światu. Tu Jan Paweł II odwołuje się do słów Orygenesusa, że skoro Jezus narodził się z Dziewicy, nikt, kto nie jest Maryją, nie może Go „rodzić”. Dlatego, by być „jak Maryja” i jakoś uczestniczyć w Jej macierzyństwie przez dzieło ewangelizacji świata, trzeba przede wszystkim żyć pełnią tego królewskiego kapłaństwa, którego Ona jest niedościgłym wzorem. Trzeba żyć tą miłością, aż do daru z własnego życia, która gdy jest wzajemna, uobecnia Chrystusa pośród nas i ofiarowuje Go światu (por. Mt 18, 20). Nauczanie płynące od Maryi dla kapłanów w ich posłudze budowania Kościoła-Komunii i świadczenia o Chrystusie wobec świata najlepiej wyraża się w słowach św. Augustyna: „Vides Trinitatem, si caritatem vides” (*De Trinitate* 8, 8, 12). Kościół ożywio-

¹⁸ Por. tenże, *Messaggio per la Giornata mondiale di preghiera per le vocazioni*, 16 X 1987, nr 3 n., [w:] IGP, X, 3/1987, LEV 1988, s. 859 n. Por. tenże, *Ai seminaristi, nel santuario di San Luca*, 18 IV 1982, nr 5, [w:] IGP, V, 1/1982, LEV 1982, s. 1214 n. Por. tenże, *Angelus Domini*, 28 X 1990, nr 2 n., [w:] IGP, XIII, 2/1990, LEV 1992, s. 959.

¹⁹ Por. tenże, *Messa per il Pontificio Collegio Pio Latino Americano*, 21 XI 1983, [w:] IGP, VI, 2/1983, LEV 1983, s. 1141 n. Por. tenże, *Lomelia durante la concelebrazione al Collegio di S. Pietro Apostolo*, 17 X 1982, nr 1-4, [w:] IGP, V, 3/1982, LEV 1982, s. 842-846.

ny wzajemną miłością jest Kościołem, który jak Maryja i w Niej świadczy o Trójcy, zbawieniu i Ojczyźnie. Maryja, jako „ikona” Trójcy i przez to Matka jedności ludzi, ma czynić kapłanów coraz głębiej i bardziej wewnątrznie uczestnikami jedyne go kapłaństwa Chrystusa na służbę braci, według Jej serca²⁰.

Dla Ojca Świętego „tak” Maryi jest też wzorem uległości Duchowi Świętemu, wierności Jego działaniu w duszy, która oznacza stałą współpracę z łaską powoła nia. Od Niej kapłani mają się uczyć słuchania i dogłębnego przyjmowania słowa Bożego. W Niej mają wzór otwarcia się na Ducha Świętego, które jako życie du chowe obejmuje wiele form modlitwy, sakramenty, ascezę i pobożne praktyki, sta nowiące „lepszą częśćkę”. Maryja jest też przewodniczką na drodze apostołatu pod działaniem Ducha Świętego. Zwłaszcza, gdy odczuwa się trudy i niepowodzenia, które grożą zniechęceniem, zaczyna się „lepsza część połowu”, oparta jedynie na „tak”, wypowiedzianym podczas Zwiastowania²¹.

Zwiastowanie odsłania oblicze Maryi jako Służebnicy. Jej „fiat” łączy się ze stwierdzeniem: „Oto ja służebnica Pańska” (Łk 1, 38). Jan Paweł II nazywa Ma ryję pokorną służebnicą Najwyższego, służebnicą Słowa, Odkupienia, Kościoła i ludzkości. Dlatego, skoro kapłaństwo ze swej natury jest służebne, trzeba przeży wać je w jedności z Matką, która jest Służebnicą Pańską. To zabezpiecza kapłań stwo prezbiterów w Jej sercu, czyni je płodnym i zbawczym w każdym wymiarze i szeroko otwartym na wszystkich. Maryja pozwala zrozumieć, że służba Bogu za spokajają potrzeby serca i pozwala człowiekowi zrealizować się zgodnie z Bożym zamysłem²².

„Tak” Maryi jest dla Papieża także wzorem wielu cnót kapłańskich. Bogarodzica, która uwierzyła, że spełnią się słowa powiedzianej Jej od Pana (Łk 1, 45), nawet bardziej niż Abraham jest wzorem nadziei (por. Rz 4, 18), jako podstawy pogody ducha i pewności²³. Doskonale łącząc pokorę z odwagą, uczy kapłanów

²⁰ Por. tenże, *Ai partecipanti all'incontro internazionale sacerdotale promosso dal Movimento dei Focolari*, 26 V 1988, nr 2–5, [w:] IGP, XI, 2/1988, LEV 1989, s. 1657–1659.

²¹ Por. tenże, *Alla comunità del Pontificio Seminario Romano Maggiore*, 13 II 1999, nr 2, [w:] IGP, XXII, 1/1999, LEV 2002, s. 372 n. Por. tenże, *Alla comunità dell'Almo Collegio Capranica*, 8 I 1998, nr 1, [w:] IGP, XXI, 1/1998, LEV 2000, s. 77. Por. tenże, *Alla comunità dell'Almo Collegio Capranica*, 8 I 1998, nr 1, [w:] IGP, XXI, 1/1998, LEV 2000, s. 77. Por. tenże, *La visita al Pontificio Seminario Romano Maggiore*, 13 II 1988, [w:] IGP, XI, 1/1988, LEV 1989, s. 430 n. Por. tenże, *Udienza Generale*, 02. V 1979, nr 4, [w:] IGP, II/1979, LEV 1979, s. 1035.

²² Por. tenże, *Lettera ai sacerdoti in occasione del Giovedì Santo*, 25 III 1995, nr 8, [w:] IGP, XVIII, 1/1995, LEV 1997, s. 596 n. Por. tenże, *Messaggio in occasione della 40ª Giornata mondiale di preghiera per le vocazioni*, 16 X 2002, nr 6, [w:] IGP, XXV, 2/2002, LEV 2003, s. 556 n.

²³ Por. tenże, *Reggio Emilia: ai sacerdoti, ai religiosi e alle religiose nel santuario della Madonna della Ghiara*, 6 VI 1988, nr 6, [w:] IGP, XI, 2/1988, LEV 1989, s. 1857. Por. tenże, *L'incontro con il clero, i religiosi e le religiose che svolgono il loro servizio apostolico nella diocesi vicentina*, 8 IX 1991, nr 6, [w:] IGP, XIV, 2/1991, LEV 1993, s. 525 n.

integrowania kruchości ich natury i wielkości otrzymanej łaski, by nie popadali ani w zarozumiałość, ani w tchórzostwo. Bez pokornego oddania się woli Boga, które rozkwitło najpiękniejszym „tak” w sercu Maryi, któż mógłby przyjąć odpowiedzialność płynącą z kapłaństwa?²⁴ Od Maryi w scenie Zwiastowania można się uczyć oddania się woli Bożej, ufności wbrew zanikowi nadziei, miłowania Chrystusa, wierności i wiary w wypełnienie się Bożych obietnic²⁵. Przez swe „fiat” Bogurodzica jest też dla kapłanów wzorem posłuszeństwa²⁶.

Matka Pana

Wyżej omówione „fiat” Matki Bożej odbija w pełni „fiat” Chrystusa w akcie przyjścia na świat i prowadzi nas do zastanowienia się nad wymową tytułu Bogarodzicy. Owo „fiat” jest jednocześnie kapłańskie i znajduje całkowite wypełnienie pod Krzyżem, gdzie macierzyństwo Maryi staje się uniwersalne²⁷. Ojciec Przedwieczny utworzył ciało Chrystusa za sprawą Ducha Świętego w łonie Dziewicy Maryi także za Jej przyzwoleniem. Dla Jana Pawła II więź Chrystusa z Matką jest pierwowzorem więzi kapłanów z ich ziemskimi matkami, które często przez wiele lat pielęgnują w swym sercu myśl o powołaniu kapłańskim syna, wymadlają je z wielką ufnością i głęboką pokorą²⁸. Maryja jest Matką Kościoła i kapłanów, gdyż jest Matką Jezusa Kapłana²⁹. Maryja nie jest kapłanem i nie chce zastępować własnego charyzmatu następców apostołów, ale ma konieczny i komplementarny wkład, związany z Jej własnym misterium kobiecości i macierzyństwa³⁰. Maryja w swym powołaniu przynależenia do Jezusa i życia w Jego bliskości i miłości jest pierwszym stworzeniem, które żyło całkowicie dla Jezusa Chrystusa. Poświęciła całe życie Jego wzrostowi i formacji. Dlatego może być wzorem i pomocą dla kapłanów, by ich życie kierowało się całkowicie miłością Syna³¹.

²⁴ Por. tenże, *A sacerdoti della diocesi di Novara*, 11 III 1988, nr 3, [w:] IGP, XI, 1/1988, LEV 1989, s. 616. Por. tenże, *L'incontro con la comunità del Pontificio Seminario Romano Maggiore nella festa della Madonna della Fiducia*, 21 II 2004, nr 3, [w:] IGP, XXVII, 1/2004, LEV 2006, s. 234.

²⁵ Por. tenże, *Ai chierici del Seminario Romano*, 13 X 1979, [w:] IGP, II, 2/1979, LEV 1980, s. 746 n.

²⁶ Por. tenże, *Angelus Domini*, 22 VII 1990, [w:] IGP, XIII, 2/1990, LEV 1992, s. 129 n.

²⁷ Por. tenże, *Al seminario filosofico-teologico internazionale „Giovanni Paolo II”*, 10 V 1996, nr 3, [w:] IGP, XIX, 1/1996, LEV 1998, s. 1215.

²⁸ Por. tenże, *Lettera ai sacerdoti in occasione del Giovedì Santo*, 25 III 1995, nr 1, [w:] IGP, XVIII, 1/1995, LEV 1997, s. 585 n.

²⁹ Por. tenże, *Ai partecipanti al corso promosso dalla Penitenzieria Apostolica*, 28 III 2003, nr 5, [w:] IGP, XXVI, 1/2003, LEV 2005, s. 397.

³⁰ Por. tenże, *Ai vescovi amici del Movimento dei Focolari*, 11 II 1988, nr 4, [w:] IGP, XI, 1/1988, LEV 1989, s. 407.

³¹ Por. tenże, *All'Assemblea Generale delle Pontificie Opere Missionarie*, 3 V 1985, nr 5, [w:] IGP, VIII, 1/1985, LEV 1985, s. 1178 n. Por. tenże, *Cochabamba: L'incontro con sacerdoti, religiosi e seminaristi nella cappella del seminario*, 11 V 1988, nr 10, [w:] IGP, XI, 2/1988, LEV 1989, s. 1312.

Najpełniej więc Matki Bożej z kapłaństwem wyraża się w tajemnicy Eucharystii. Oczywiście relacja Maryi z kapłaństwem płynie przede wszystkim z faktu Jej macierzyństwa. Stając się Matką Chrystusa, stała się Matką Najwyższego Kapłana, bowiem przyjmując we Wcieleniu ludzką naturę, odwieczny Syn Boży zrealizował konieczny warunek, by stać się przez śmierć i zmartwychwstanie jedynym Kapłanem ludzkości. Jezus został poczęty Kapłanem i Ofiarą w łonie Matki. Maryja dała Słowu kapłańskie i ofiarnicze człowieczeństwo. W momencie Wcielenia możemy podziwiać wspomnianą już doskonałą zgodność Maryi z Synem, wyrażoną w ich gotowości: „Oto idę” (Hbr 10, 5–7; por. Ps 40, 7–9) i „Oto ja służebnica Pańska” (Łk 1, 38). Ta doskonała zgodność pokazuje, że między macierzyństwem Maryi a kapłaństwem Chrystusa ustaliła się wewnętrzna relacja. Z tego wynika istnienie specjalnej więzi kapłaństwa służebnego z Najświętszą Maryją Panną³². Można powiedzieć, że nic nie jest Jej bliższe, niż Ciało i Krew Syna powierzone apostołom w Eucharystycznej Tajemnicy, które kapłańskie ręce składają wciąż w ofierze³³. Ciało Chrystusa, zanim zostało poddane męce i śmierci, podczas Ostatniej Wieczerzy zostało ofiarowane, jako pokarm przez eucharystyczne ustanowienie. Słowami „Bierzcie i jedzcie, to jest Ciało moje” (Mt 26, 26) Chrystus ustanowił sakrament swego Ciała, które jako Syn Boży wziął z Niepokalanej Dziewicy. Podobnie podał apostołom w kielichu pod postacią wina swą Krew, która ożywiała Ciało, jakie otrzymał od swej dziewiczej Matki. Choć więc w liturgii Wielkiego Czwartku nie mówi się o Maryi, trudno nie dostrzec Jej obecności w ustanowieniu Eucharystii, w całej antycypacji męki i śmierci Chrystusowego Ciała, które od Niej otrzymał. Ostatnia Wieczerza, jako moment ustanowienia sakramentu kapłaństwa, jest w życiu prezbiterów w najwyższym stopniu chrystocentryczna, ale trudno nie odkryć tu obecności Matki Pana, która dała życie Synowi Bożemu, tak jak każdy kapłan otrzymuje je od ziemskiej matki, by je wraz z Chrystusem złożyć w ofierze przez posługę kapłańską³⁴. Dlatego w pewnym sensie Maryja wyraziła swą wiarę eucharystyczną jeszcze zanim Eucharystia została ustanowiona, przez sam fakt ofiarowania swojego dziewiczego łona, aby mogło się dokonać Wcielenie Bożego Słowa. Eucharystia, odsyłając do męki i zmartwychwstania, wyraża jednocześnie ciągłość z tajemnicą Wcielenia³⁵.

³² Por. tenże, *Udienza generale. La devozione a Maria nella vita del presbitero*, 30 VI 1993, nr 2, [w:] IGP, XVI, 1/1993, LEV 1995, s. 1690. Por. tenże, *Ai partecipanti al corso promosso dalla Penitenzieria Apostolica*, 13 III 1999, nr 5, [w:] IGP, XXII, 1/1999, LEV 2002, s. 521.

³³ Por. tenże, *Pregliera in occasione del Giovedì Santo 1982*, 25 III 1982, nr 10, [w:] IGP, V, 1/1982, LEV 1982, s. 1069 n.

³⁴ Por. tenże, *Lettera ai sacerdoti in occasione del Giovedì Santo*, 25 III 1995, nr 3, [w:] IGP, XVIII, 1/1995, LEV 1997, s. 587–589.

³⁵ Por. tenże, *Lettera enciclica ai vescovi, ai presbiteri, ai diaconi, alle persone consacrate e a tutti i fedeli laici sull'Eucaristia nel suo rapporto con la Chiesa „Ecclesia de Eucharistia”*, 17 IV 2003, nr 55, [w:] IGP, XXVI, 1/2003, LEV 2005, s. 506 n.

Jan Paweł II ukazuje Matkę Bożą jako wzór w realizacji misji kapłańskiej. Mia-
nowicie Maryja przyjęła w swym łonie Słowo i pozostała całkowicie zjednoczo-
na z Jezusem. Z drugiej strony Maryja jest matką ludzkości, skoro w osobie Jana
cała ludzkość została jej powierzona. Podobnie kapłani, mają być z Jezusem przez
słuchanie Bożego słowa, osobiste i liturgiczne modlitwy oraz ascezę, ale także są
wezвани, by głosić słowo Boże i rozwijać duchowe życie ludu chrześcijańskiego³⁶.
Zadaniem kapłana jest głoszenie Chrystusa, a nikt nie przekaze mu lepiej prawdy
o Nim, niż Jego Matka. Kapłan ma także żywić ludzkie serca Chrystusem, a nikt
nie uświadomi mu lepiej tego, co czyni, niż Maryja, która Go karmiła³⁷. Ona, która
pod działaniem Ducha Świętego uformowała fizyczne ciało Zbawcy, może nauczyć
kapłanów głębokiego rozumienia tajemnicy życia Jej Syna³⁸.

Trzeba wreszcie wspomnieć, że Boże macierzyństwo jest dla Jana Pawła II
szczególnym wzorem kapłańskiego ojcostwa. Papież odwołuje się tu do nauczania
soborowego:

Ta zaś Dziewica w życiu swoim stała się przykładem owego macierzyńskiego uczucia,
które ożywiać winno wszystkich współpracujących dla odrodzenia ludzi w aposto-
lskim posłannictwie Kościoła (LG 65)³⁹.

Na wzór macierzyństwa Maryi Kościół „w bólach” (por. Ga 4, 19) rodzi do nowego
i nieśmiertelnego życia, podobnie jak rodzi matka. Kiedy w *Liście do Efezjan* czytamy
o Chrystusie-Oblubieńcu, iż „żywi i pielęgnuje” Kościół jako swe Ciało (por. 5, 29),
nie możemy nie łączyć tej oblubieńczej troski Chrystusa nade wszystko z darem po-
karmu eucharystycznego, upodobnionym do tylu matczynych zabiegów związanych
z „żywieniem i pielęgnowaniem” dziecka. Papież ukazuje tu prawdę o macierzyństwie
Kościoła na wzór Bogarodzicy. Chociaż kapłani to duchowe macierzyństwo przeży-
wają raczej na sposób męski, jako ojcostwo w duchu, to przecież Maryja, jako „pierwo-
wzór” Kościoła, posiada w tym doświadczeniu swój udział. Owo kapłańskie „rodzenie
w bólach” najczęściej doświadczane jest w posłudze konfesjonau. To „rodzicielstwo
z ducha” podobne jest po ludzku do macierzyństwa. Zresztą sam Bóg Stwórca i Oj-
ciec porównuje swą miłość z miłością ludzkich matek (por. Iz 49, 15; 66, 13). Chodzi
więc o taki rys kapłańskiej osobowości, który oznacza jej apostolską dojrzałość i du-
chową płodność⁴⁰.

³⁶ Por. tenże, *Ai giovani seminaristi ungheresi durante l'incontro nella chiesa del castello reale di Buda*, 19 VIII 1991, nr 9, [w:] IGP, XIV, 2/1991, LEV 1993, s. 368.

³⁷ Por. tenże, *Lettera a tutti i sacerdoti della Chiesa, Giovedì Santo 1979*, 8 IV 1979, nr 11, [w:] IGP, II/1979, LEV 1979, s. 860–862. Por. tenże, *Al Capitolo Generale dei Padri di Schönstatt*, 28 XI 1980, [w:] IGP, III, 2/1980, LEV 1980, s. 1440.

³⁸ Por. tenże, *Lomelia nel seminario di Venegono*, 21 V 1983, nr 4 n., [w:] IGP, VI, 1/1983, LEV 1983, s. 1306 n.

³⁹ Por. tenże, *Lomelia durante la solenne concelebrazione eucaristica per le ordinazioni sacerdotali*, 5 VII 1986, nr 10, [w:] IGP, IX, 2/1986, LEV 1986, s. 147 n.

⁴⁰ Por. tenże, *In occasione del Giovedì Santo 1988. Lettera ai sacerdoti*, 25 III 1988, nr 4, [w:] IGP, XI, 1/1988, LEV 1989, s. 725–727.

Wychowawczyni kapłana

Jan Paweł II mówi, że wzrok Maryi towarzyszył Jezusowi Chrystusowi i te same oczy w sposób duchowy muszą towarzyszyć każdemu powołanemu do działania *in persona Christi* i do bycia *alter Christus*⁴¹. Maryja spełniła swą rolę matki nie tylko przez fizyczne zrodzenie Jezusa, ale też przez formację moralną. Na mocy macierzyństwa, do Niej należało wychować Dziecię Jezus w sposób odpowiadający Jego misji kapłańskiej, której znaczenie przyjęła w zwiastowaniu Wcielenia. W zgodzie Maryi można więc rozpoznać przyłgnięcie do substancjalnej prawdy kapłaństwa Chrystusa i akceptację współpracy w jego realizacji w świecie. Tu jest obiektywna podstawa roli Maryi również w formacji sług Chrystusa, uczestników Jego kapłaństwa. Zdaniem Papieża każdy aspekt formacji kapłańskiej może być odniesiony do Maryi (por. PDV 82), która jest szczególną pomocą, gdyż poświęciła życie wzrostowi i formacji Jezusa⁴².

Tak więc szlachetność matczynej funkcji Maryi nie ograniczyła się do zrodzenia, ale ukazała się również w wychowaniu. Maryja otrzymała wszystkie łaski konieczne do formowania Jezusa i przygotowania Go do Jego misji kapłańskiej. W tym sensie była doskonałą wychowawczynią jedyne go i wiecznego Kapłana. Jej gotowość do służby Panu przedłużyła się w służbie bliźniemu, jak pokazuje nawiedzenie świętej Elżbiety. Tak Maryja przyczyniła się do rozwoju ducha służby w Jezusie, pokazując się stale jako Ta, która zapominała o sobie, by się poświęcić całkowicie innym. We wszystkich okolicznościach życia w Nazarecie Jezus mógł podziwiać dyspozycyjność i nieustrudzonego ducha służby Matki. W swym życiu publicznym, tym duchem służby zdefiniował własną misję, skoro przyszedł, aby „służyć i dać życie na okup za wielu” (por. Mk 10, 45). Tymi słowami chciał poczyć uczniów, pragnących zaspokoić swe osobiste ambicje, że kapłan nie jest po to, „by mu służyli, ale aby służył”. Termin *ministerium* oznacza „posługę”, czyli służbę. Stąd płynie znaczenie Maryi w formacji kapłańskiej, mającej na celu wychowywanie do ducha służby. Maryja, która była wychowawczynią jedyne go Kapłana, pozostaje wychowawczynią *par excellence* wszystkich wezwanych do kapłaństwa⁴³. Ostatecznie Matka Chrystusa matczyną miłością wychowuje kapłanów, by utworzył się w nich prawdziwy obraz Jej Syna⁴⁴.

⁴¹ Por. tenże, *L'incontro con gli studenti prima della recita del rosario*, 3 III 1984, [w:] IGP, VII, 1/1984, LEV 1984, s. 607.

⁴² Por. tenże, *Udienza generale. La devozione a Maria nella vita del presbitero*, 30 VI 1993, nr 3, [w:] IGP, XVI, 1/1993, LEV 1995, s. 1690 n. Por. tenże, *Cochabamba: L'incontro con sacerdoti, religiosi e seminaristi nella cappella del seminario*, 11 V 1988, nr 10, [w:] IGP, XI, 2/1988, LEV 1989, s. 1312.

⁴³ Por. tenże, *Angelus Domini*, 5 VIII 1990, [w:] IGP, XIII, 2/1990, LEV 1992, s. 185 n.

⁴⁴ Por. tenże, *Madrid: la celebrazione delle lodi con i seminaristi ed i sacerdoti nel seminario maggiore*, 16 VI 1993, nr 9, [w:] IGP, XVI, 1/1993, LEV 1995, s. 1554 n.

Wzór kontemplacji

Maryja, która „zachowywała wszystkie te sprawy i rozważała je w swoim sercu” (Łk 2, 19.51), ma być, zdaniem Papieża, wzorem dla kapłanów. Oni również mają zachowywać w sercu wszystkie sprawy, które Zbawca im zasugeruje, gdy idą Go szukać z radością, wytrwałością i drżeniem. Nie mogą skutecznie wypełniać zadań służby Chrystusowi i Kościołowi, bez stałego zanurzenia w kontemplacji tajemnicy nieskończonej miłości Boga⁴⁵. Na wzór Maryi mają pokornie zbliżać się do słowa, które daje życie, słuchać go uważnie, przyjąc do serca, by je medytować, czynić częścią swego życia i tak wiernie głosić⁴⁶. Maryja przeżywała w pełni tajemnicę Chrystusa, odkrywaną przez Nią coraz głębiej dzięki osobistej refleksji nad wydarzeniami narodzin i dzieciństwa Syna (por. Łk 2, 19.51). Starła się wnikać rozumem i sercem w Boży plan, by współpracować z nim świadomie i skutecznie. Dlatego nikt lepiej niż Ona nie potrafi oświecić sług Syna, prowadząc ich do przeniknięcia nieopisanych bogactw Jego misterium, by działali w zgodzie z Jego kapłańską misją⁴⁷. Maryja, będąc wzorem bycia uczniem i służby, udziela kapłanom mądrości, by byli wiernymi stróżami i odważnymi świadkami autentycznego przesłania Jezusa Chrystusa, strzegąc go przed interpretacjami indywidualistycznymi i gwarantując jego czystość⁴⁸. Maryja jest też modelem samej aktywności kapłańskiej, gotowości pilnego badania Bożej woli i łaski w różnych wydarzeniach życia. Jak mówi Sobór: „Przedziwny przykład tej gotowości mają zawsze w Błogosławionej Maryi Dziewicy, która, prowadzona Duchem Świętym, sama oddała siebie w całości tajemnicy odkupienia ludzi; niech Ją, jako Matkę Najwyższego i Wiecznego Kapłana oraz Królową Apostołów, jak również podporę swego posługiwania, prezbiterzy chwalą i kochają z synowską pobożnością i czcią” (PO 18)⁴⁹.

Jan Paweł II nazywa Maryję kontemplatyczką w całkowitym tego słowa znaczeniu i mądrą mistrzynią ćwiczeń duchowych. Pragnie, by za Jej przyczyną kapłani pozostali wierni doświadczeniu ćwiczeń, zwłaszcza ignacjańskich⁵⁰. Maryja jest

⁴⁵ Por. tenże, *Ai sacerdoti, religiosi e religiose*, 8 IX 1979, [w:] IGP, II, 2/1979, LEV 1980, s. 251 n. Por. tenże, *Ai giovani seminaristi ungheresi durante l'incontro nella chiesa del castello reale di Buda*, 19 VIII 1991, nr 2, [w:] IGP, XIV, 2/1991, LEV 1993, s. 362 n.

⁴⁶ Por. tenże, *Ai sacerdoti, ai religiosi, alle suore, ai seminaristi e ai laici impegnati*, 12 V 1990, nr 3, [w:] IGP, XIII, 1/1990, LEV 1992, s. 1260 n.

⁴⁷ Por. tenże, *Udienza generale. La devozione a Maria nella vita del presbitero*, 30 VI 1993, nr 4, [w:] IGP, XVI, 1/1993, LEV 1995, s. 1691.

⁴⁸ Por. tenże, *Ai sacerdoti, ai religiosi, alle religiose e ai laici impegnati*, 18 X 1986, nr 6, [w:] IGP, IX, 2/1986, LEV 1986, s. 1099 n. Por. tenże, *L'incontro con i preti e i religiosi nella cattedrale di Bulawayo*, 12 IX 1988, nr 3 n. [w:] IGP, XI, 3/1988, LEV 1989, s. 713 n. Por. tenże, *Angelus Domini*, 18 III 1990, nr 2 n., [w:] IGP, XIII, 1/1990, LEV 1992, s. 665 n.

⁴⁹ Por. tenże, *Ai sacerdoti della diocesi di Novara*, 11 III 1988, nr 2, [w:] IGP, XI, 1/1988, LEV 1989, s. 616.

⁵⁰ Por. tenże, *Angelus Domini*, 16 XII 1979, nr 1, [w:] IGP, II, 2/1979, LEV 1980, s. 1433 n.

też dla Papieża wzorem i wielką mistrzynią kontemplacji Oblicza Chrystusa. Kontemplując oblicze Nowonarodzonego i tuląc Go w ramionach stanowi Ona nie-dościgniony wzór miłości i natchnienia podczas każdej Komunii eucharystycznej. W związku z tym nikt bardziej od Niej nie może pomóc rozmiłować się w wielkości tajemnicy eucharystycznej. Nikt też nie może lepiej niż Ona nauczyć żarliwości, z jaką winny być sprawowane święte misteria i z jaką należy przebywać z Jej Synem ukrytym pod eucharystycznymi postaciami⁵¹.

Wdzięczna służebnica

Jan Paweł II często nawiązuje do zatroskanej służby Maryi wobec Elżbiety. Jest Ona dla niego wzorem kapłańskiej misji wobec bliźniego, która ma być pełna Boga miłości, bezinteresowna i dyskretna⁵². Maryja nawiedzając Elżbietę, nosi w łonie Słowo, które stało się ciałem, i dlatego w pewnym sensie jest pierwszym „tabernakulum”, w którym jeszcze niewidoczny dla ludzkich oczu Syn Boży pozwala się adorować Elżbiecie, niejako „promieniując” swoim światłem poprzez oczy i głos Maryi⁵³. Przy tej okazji Maryja wypowiada swoje „Magnificat” (por. Łk 1, 46–55). W tym hymnie, im większe jest dzieło do spełnienia, tym uboższe są narzędzia wybrane do współpracy z Bożym planem, gdyż moc Bożego ramienia jest podkreślona przez słabość użytych środków. Im mniejsze są osoby zaproszone do służby, tym większe dzieła Wszechmocny pragnie przez nie realizować. Dlatego pokorni zostają wywyższeni a głodni nasyceni dobrami. Jest to wzór dla kapłanów, by pomimo swej niewystarczalności, mogli śpiewać swój „Magnificat”. Papież przypomina, że by wypełnić misję, nie jest konieczne mnóstwo darów materialnych i ludzkich, takich jak pieniądze, inteligencja, kultura, zdolność organizacyjna czy skuteczność. Potrzebna jest raczej świadomość własnej nieużyteczności i ufne oddanie się miłości Wszechmocnego. Dzieło współpracy w zbawieniu ludzi jest Bożym dziełem, przekraczającym wymiary i możliwości ludzkich sił. Może być spełniona, jeśli współpracownicy zaakceptują i rozwiną przymierze z wszechmocą Boga. Maryja mówi: „Wielkie rzeczy uczynił mi Wszechmocny” (Łk 1, 49). Ona jest świadoma wielkości swej misji, ale jako „pokorna służebnica”, całą zasługę przypisuje Bogu Zbawcy. Także dziś Bóg, wzywając do współpracy, wymaga posta-

⁵¹ Por. tenże, *Lettera ai sacerdoti per il Giovedì Santo 2005*, 13 III 2005, nr 8, [w:] IGP, XXVIII, 2005, LEV 2006, s. 223. Por. tenże, *Lettera enciclica ai vescovi, ai presbiteri, ai diaconi, alle persone consacrate e a tutti i fedeli laici sull'Eucaristia nel suo rapporto con la Chiesa „Ecclesia de Eucharistia”*, 17 IV 2003, nr 55, [w:] IGP, XXVI, 1/2003, LEV 2005, s. 506 n.

⁵² Por. tenże, *Ai sacerdoti, religiosi e religiose*, 8 IX 1979, [w:] IGP, II, 2/1979, LEV 1980, s. 251 n.

⁵³ Por. tenże, *Lettera enciclica ai vescovi, ai presbiteri, ai diaconi, alle persone consacrate e a tutti i fedeli laici sull'Eucaristia nel suo rapporto con la Chiesa „Ecclesia de Eucharistia”*, 17 IV 2003, nr 55, [w:] IGP, XXVI, 1/2003, LEV 2005, s. 506 n.

wy pokory i posłuszeństwa na wzór Maryi. Dlatego kapłani wypełnią godnie swą misję, jeśli ich oddanie będzie pełne, tak jak Maryi. Mają być sługami pokornymi i posłusznymi, którzy nie pokładają ufności w swych ludzkich zdolnościach, naukach i technikach, w środkach ekonomicznych, czy szukaniu sukcesu reklamowego, choć mądre użycie ludzkich środków może wnieść swój wkład. Trzeba raczej, pamiętając o „Magnificat” Maryi, być przekonanym, że nie powinno się zewnętrznej aktywności rozwijać kosztem życia wewnętrznego. Kapłan, który nie chce stać się pusto brzmiącym „cymbałem”, znajduje czas na medytację i modlitwę, a także na konieczną aktualizację swojej postawy wobec pojawiających się wciąż nowych problemów⁵⁴.

Przed wszystkim jednak, dla Jana Pawła II „Magnificat” jest hymnem uwielbienia i wdzięczności, który kapłani powinni podjąć, dziękując Wicznemu Kapłanowi za dar, jakim ich obdarzył w sakramencie kapłaństwa. Ma to być jednocześnie podziękowanie Maryi za niewysłowiony dar kapłaństwa. Przez posługę kapłańską spełnia się to, co jest treścią hymnu: Bóg wywyższa pokornych i głodnych nasycy dobrami. On, który „będąc bogaty, dla nas stał się ubogim, aby nas ubóstwem swoim ubogacić” (2 Kor 8, 9), powierzył przedziwną tajemnicę swego ubogającego ubóstwa Dziewicy z Nazaretu. Tę samą tajemnicę powierza ludziom przez sakrament kapłaństwa. Ma to być źródłem nieustannej wdzięczności kapłanów⁵⁵. Tak w życiu presbitera „oto jestem” wypowiedziane podczas święceń, z pomocą Maryi wyraża się każdego dnia w wielkodusznym przyłgnięciu do zadań posługi i rozkwita w radości „Magnificat”⁵⁶. Wszystko to dzięki Maryi, pierwszej ewangelizowanej i pierwszej ewangelizatorce⁵⁷

Pośredniczka u Pana

Jan Paweł II często sięga do ewangelicznej sceny wesela w Kanie Galilejskiej, by kierować do powołanych do kapłaństwa Maryjne wezwanie: „Zróbcie wszystko, cokolwiek wam powie” (J 2, 5). To jest wskazówka dla przygotowujących się do kapłaństwa i dla samych kapłanów, którzy posłuszni tym słowom, mogą być pewni, że Jezus dokona „znaków” mocy i miłości, by zaradzić potrzebom Kościoła⁵⁸.

⁵⁴ Por. tenże, *Ai sacerdoti secolari e religiosi e alle suore della diocesi livornese, nel santuario di Montenero*, 19 III 1982, nr 3–5, [w:] IGP, V, 1/1982, LEV 1982, s. 925–928.

⁵⁵ Por. tenże, *In occasione del Giovedì Santo 1988. Lettera ai sacerdoti*, 25 III 1988, nr 8, [w:] IGP, XI, 1/1988, LEV 1989, s. 732 n.

⁵⁶ Por. tenże, *Concelebrazione eucaristica nella basilica vaticana per l'ordinazione di trentuno presbiteri per la diocesi di Roma*, 11 V 2003, nr 5, [w:] IGP, XXVI, 1/2003, LEV 2005, s. 700.

⁵⁷ Por. tenże, *Messaggio per la prossima Giornata missionaria mondiale*, 22 V 1988, nr 2, [w:] IGP, XI, 2/1988, LEV 1989, s. 1615.

⁵⁸ Por. tenże, *La preghiera mariana per la „Giornata mondiale delle vocazioni”*, 24 IV 1988, [w:] IGP, XI, 1/1988, LEV 1989, s. 1028 n. Por. tenże, *Lomelia al Pontificio Collegio Filippino*, 30 I 1982, nr 4, [w:] IGP, V, 1/1982, LEV 1982, s. 262 n.

Dla Jana Pawła II Maryja w tej scenie przyjmuje rolę pośredniczki u swego Syna. Kapłaństwo niesie ze sobą decyzję oddania całego życia Chrystusowi. Jest to decyzja podejmowana pośród wewnętrznych trudności, w leku o możliwość sprośtania wszystkim próbom, by pozostać wiernym. Dlatego trzeba Maryi powierzyć te troski, jak uczynili to młodzi w Kanie, którzy przez Nią pragnęli dotrzeć do Chrystusa. Także powołani do kapłaństwa, na duchowej drodze do Chrystusa, by stać się *alter Christus*, muszą powierzyć się Maryi, by się powierzyć Chrystusowi. Także powołanie kapłańskie jest wpisane w obraz zaślubin Chrystusa z Kościołem, gdyż podczas wesela w Kanie Chrystus objawił się jako Mesjasz, czyli także jako kapłan⁵⁹.

To zawierzenie Maryi ma dla Papieża wyraźny wymiar eucharystyczny. Skoro Eucharystia jest tajemnicą, która przewyższa ludzki intelekt i zmusza do jak najpełniejszej uległości słowu Bożemu, nikt tak jak Maryja nie może być wsparciem i przewodnikiem w takiej postawie. Powtarzanie przez kapłanów dzieła Chrystusa z Ostatniej Wieczerzy, które jest wypełnieniem Jego nakazu: „To czyńcie na moją pamiątkę”, staje się jednocześnie przyjęciem zaproszenia Maryi do okazywania Mu posłuszeństwa bez wahania: „Zróbcie wszystko, cokolwiek wam powie”. Z matczyną troską, poświadczoną podczas wesela w Kanie, Maryja wydaje się mówić kapłanom: „Nie wahajcie się, zaufajcie słowu mojego Syna. On, który mógł przemienić wodę w wino, ma moc uczynić z chleba i wina swoje Ciało i swoją Krew, ofiarując wierzącym w tej tajemnicy żywą pamiątkę swej Paschy, aby w ten sposób uczynić z siebie chleb życia”⁶⁰.

Matka Bolesna

Jan Paweł II przypomina, iż Maryja pod krzyżem uczy, że nie można być zjednoczonym z Chrystusem, bez dzielenia Jego Ofiary⁶¹. W tej scenie uwidacznia się cały radykalizm Jej postawy. Z podobnym duchem kapłani winni głosić Ewangelię Syna i wielkodusznie świadczyć o niej życiem, bez lęku czy kompromisu z duchem tego świata⁶².

Choć, jak się wydaje, Matki Chrystusa nie było w Wieczerniku, stanęła Ona na Kalwarii u stóp krzyża. Maryja współcierpiała najgłębiej ze swoim Jednorodzonym

⁵⁹ Por. tenże, *Durante la visita al Seminario Romano Maggiore*, 12 II 1983, [w:] IGP, VI, 1/1983, LEV 1983, s. 410–412.

⁶⁰ Tenże, *Lettera enciclica ai vescovi, ai presbiteri, ai diaconi, alle persone consacrate e a tutti i fedeli laici sull'Eucaristia nel suo rapporto con la Chiesa „Ecclesia de Eucharistia”*, 17 IV 2003, nr 54, [w:] IGP, XXVI, 1/2003, LEV 2005, s. 506.

⁶¹ Por. tenże, *Angelus Domini*, 16 IX 1990, nr 2 n., [w:] IGP, XIII, 2/1990, LEV 1992, s. 626.

⁶² Por. tenże, *La cerimonia per la benedizione del nuovo edificio del seminario nel cuore della città*, 15 VIII 1991, nr 3, [w:] IGP, XIV, 2/1991, LEV 1993, s. 281.

i matczynym duchem łączyła się z Jego Ofiarą, z miłością godząc się, by doznała ofiarniczego wyniszczenia żertwa z Niej zrodzona. To była konsekwencja wypowiedzianego podczas Zwiastowania „fiat” i spełnienie słów Symeona: „Twoją duszę miecz przeniknie” (Łk 2, 35). Na Golgocie, gdy Jej Syn objawił się w całej pełni, jako „znak, któremu sprzeciwić się będą” (Łk 2, 34), Jego wyniszczenie dosięgło również matczynego serca Maryi. Jest to szczyt obecności Maryi w tajemnicy Chrystusa i Kościoła na ziemi, szczyt na drodze pielgrzymowania w wierze. Trzeba, by kapłani pamiętali o tym współcierpieniu Matki, gdy sprawują sakrament ofiary jedyne Kapłana i Żertwy. Potrzebują też głębokiej i niezachwianej wiary, której wzorem jest Maryja pod krzyżem. Sprawując Eucharystię, kapłani codziennie stają na Golgocie i dlatego powinni pogłębiać swą duchową więź z Bogurodnicą, która przez heroiczną wiarę u stóp krzyża doprowadziła do szczytu swe zjednoczenie z Synem⁶³.

Maryja została w jedyny sposób zjednoczona z Ofiarą kapłańską Chrystusa, dzieląc Jego wolę zbawienia świata przez krzyż. Była pierwszą i najdoskonalszą uczestniczką duchową Jego ofiary. Może więc dać tym, którzy w sposób służebny uczestniczą w kapłaństwie Jej Syna łaskę, by coraz lepiej odpowiadali na wymagania duchowej ofiary, którą kapłaństwo ze sobą niesie. Papieżowi chodzi szczególnie o łaskę wiary, nadziei i wytrwania w próbach, które stanowią bodźce do bardziej wielkodusznego uczestnictwa w zbawczej Ofierze. Jak Maryja, bliska Jezusowi na krzyżu, podobnie kapłani mają, niepomni na przemijające sukcesy ziemskie, uwrażliwiać się na ludzkie cierpienie, przyjmując ostateczne konsekwencje ojcostwa wobec tych, których Chrystus im powierzył⁶⁴. Prezbiterzy, uczestnicząc na mocy specjalnej konsekracji w kapłaństwie Chrystusa, z pomocą Maryi i Kościoła łatwiej mogą przyłgnąć do woli Ojca, aż do wielkodusznej ofiary z siebie. Kapłan kontemplując tajemnicę męki wcielonego Słowa, u stóp krzyża znajduje się w towarzystwie Maryi, która na Kalwarii stała się nową Ewą. Wspierany przez Nią lepiej jednoczy się z Jezusem Sługą Boga i ludzi⁶⁵. Zwłaszcza kapłani chorzy i cierpiący mogą głębiej wnikać w scenę Kalwarii, na której Maryja została dana za Matkę św. Janowi (J 19, 27)⁶⁶.

⁶³ Por. tenże, *In occasione del Giovedì Santo 1988. Lettera ai sacerdoti*, 25 III 1988, nr 2, [w:] IGP, XI, 1/1988, LEV 1989, s. 722 n.

⁶⁴ Por. tenże, *Ai sacerdoti, religiosi e religiose*, 8 IX 1979, [w:] IGP, II, 2/1979, LEV 1980, s. 251 n. Por. tenże, *Udienza generale. La devozione a Maria nella vita del presbitero*, 30 VI 1993, nr 4, [w:] IGP, XVI, 1/1993, LEV 1995, s. 1691.

⁶⁵ Por. tenże, *Ai partecipanti ad un congresso sulla formazione e sulla spiritualità sacerdotale e mariana*, 25 VI 1993, nr 4, [w:] IGP, XVI, 1/1993, LEV 1995, s. 1645.

⁶⁶ Por. tamże, nr 2, s. 1644.

Matka kapłanów

Ukazując więź kapłaństwa z Maryją, Jan Paweł II zdecydowanie najczęściej sięga do sceny z Ewangelii św. Jana: „Kiedy więc Jezus ujrzał Matkę i stojącego obok Niej ucznia, którego miłował, rzekł do Matki: «Niewiasto, oto syn Twój»». Następnie rzekł do ucznia: «Oto Matka twoja». I od tej godziny uczeń wziął Ją do siebie” (J 19, 26 n.). Te słowa z krzyża określają miejsce Maryi w życiu uczniów i Jej nowe duchowe macierzyństwo. Jezus powierzył Maryję wszystkim uczniom w osobie Jana, który przyjął Ją do swego domu. Dlatego Maryja jest Matką wszystkich powołań. Każdy powołany może powiedzieć, że Jezus w sposób szczególny spojrział na niego i umiłował go, gdy wypowiadał te słowa z wysokości krzyża. Maryja w sposób szczególny jest Matką kapłanów, gdyż Jan w Wielki Czwartek otrzymał władzę celebrowania Eucharystii, która staje się udziałem kapłanów przez sakrament święceń. Dlatego kapłani mają przyjąć Maryję i patrzeć na Nią, jako na obraz i wzór Kościoła, któremu mają służyć. Ich kapłaństwo codziennie ofiarowane Maryi staje się prawdziwą drogą świętości. Dlatego Ojciec Święty pisze, że nie można być kapłanem według Serca Jezusowego bez przyjęcia Maryi za Matkę. Ona ma być przewodniczką w poznawaniu, naśladowaniu i miłowaniu Syna. W łasce kapłaństwa każdy może powiedzieć do Niej: „Totus Tuus”. Na mocy tej szczególnej duchowej więzi Maryja może pomóc kapłanom, by coraz hojniej odpowiadali na wymagania duchowej ofiary. Jeśli kapłan poświęci się Niepokalanej, odczuje pokój, radość i pasterską płodność, płynącą z bycia Jej dzieckiem⁶⁷.

Wielokrotnie w encyklikach, listach i katechezach Jan Paweł II szerzej odnosił się do tej kwestii. W encyklice *Redemptoris Mater* nowe macierzyństwo Maryi zawarte w testamencie Chrystusa na Kalwarii jest ukazane jako dotyczące każdego chrześcijanina. Papież akcentuje tu relację synowskiego zawierzenia człowieka Bogurodzicy⁶⁸. W innych dokumentach została uwypuklona więź kapłanów

⁶⁷ Por. tenże, *Messaggio per la Giornata mondiale di preghiera per le vocazioni*, 16 X 1987, nr 3 n., [w:] IGP, X, 3/1987, LEV 1988, s. 859 n. Por. tenże, *Ordinazione di 20 nuovi presbiteri nella basilica vaticana*, 21 IV 2002, nr 5, [w:] IGP, XXV, 1/2002, LEV 2004, s. 598. Por. tenże, *Lettera a tutti i sacerdoti della Chiesa, Giovedì Santo 1979*, 8 IV 1979, nr 11, [w:] IGP, II/1979, LEV 1979, s. 860–862. Por. tenże, *Ai seminaristi*, 24. II 1979, nr 3, [w:] IGP, II/1979, LEV 1979, s. 456. Por. tenże, *Ai presuli francesi della Regione apostolica del Nord in visita „ad limina”*, 18 I 1997, nr 12, [w:] IGP, XX, 1/1997, LEV 1999, s. 113. Por. tenże, *Messa per seminaristi e giovani croati*, 27 IV 1982, [w:] IGP, V, 1/1982, LEV 1982, s. 1332–1335. Por. tenże, *Messaggio scritto consegnato dal Papa ai seminaristi della Spagna, a Valencia*, 8 XI 1982, nr 3, [w:] IGP, V, 3/1982, LEV 1982, s. 1227–1229. Por. tenże, *Ai nuovi sacerdoti ordinati nella basilica vaticana*, 29 V 1988, nr 4, [w:] IGP, XI, 2/1988, LEV 1989, s. 1686. Por. tenże, *Lomelia della messa con ordinazioni sacerdotali, a Valencia*, 8 XI 1982, nr 9, [w:] IGP, V, 3/1982, LEV 1982, s. 1224. Por. tenże, *Ai partecipanti alla plenaria della Congregazione per il Clero*, 22 X 1993, nr 8, [w:] IGP, XVI, 2/1993, LEV 1995, s. 1087 n.

⁶⁸ Por. tenże, *Lettera enciclica sulla Beata Vergine Maria nella vita della Chiesa in cammino „Redemptoris Mater”*, 25 III 1987, nr 45, [w:] IGP, X, 1/1987, LEV 1988, s. 734–736.

z Maryją. Dla Papieża istotne jest, że Jan, jako jeden z Dwunastu był z Chrystusem w czasie Ostatniej Wieczerzy i usłyszał polecenie: „to czyńcie na moją pamiątkę”. W momencie swej śmierci Chrystus temu uczniowi oddał swą Matkę. Jan wziął Ją do siebie, jako pierwszego świadka tajemnicy Wcielenia. Jako Ewangelista, on właśnie najgłębiej, a zarazem najprościej, wyraził prawdę o Słowie, które „stało się ciałem i zamieszkało wśród nas” (J 1, 14). Tak więc, biorąc do siebie Matkę, która stała pod krzyżem Syna, przyjął równocześnie to wszystko, co było w Niej na Golgocie, czyli Jej najgłębsze współcierpienie z Synem. To całe nadludzkie doświadczenie ofiary naszego Odkupienia, zapisane w sercu Matki, zostało zawierzone człowiekowi, który w Wieczerniku otrzymał władzę uobecniania tej Ofiary przez kapłańską posługę Eucharystii. Dlatego Jan, reprezentując poniekąd wszystkich ludzi, czyni to szczególnie wobec wezwanych sakramentalnie do kapłańskiej posługi Eucharystii w Kościele. Na mocy tej więzi, zadaniem Maryi jest czuwanie nad rozwojem życia kapłańskiego w Kościele, wewnątrz związany z rozwojem życia chrześcijańskiego. Chrystus pragnął, aby uczeń uznał w Maryi własną matkę i zachował dla Niej głębokie uczucia. Według tradycji Jan żył pierwsze lata posługi apostołskiej w towarzystwie Tej, która mu została dana za matkę, znajdując w Niej nieporównywalną pomoc. Dlatego „wziąć Maryję do siebie”, to obowiązek i przywilej każdego kapłana. Z faktu, że otrzymuje władzę mówienia i działania w imię Chrystusa, płynie zobowiązanie, by miłował Maryję, jak Ją miłował Jezus. W imię tej więzi synowskiej kapłan może Jej powierzyć całą swoją posługę kapłańską, swe plany i trudności, jakie spotyka na drodze⁶⁹.

Ta więź uwidacznia się szczególnie w każdej Eucharystii. Zdaniem Papieża przeżywanie w Eucharystii pamiątki śmierci Chrystusa zakłada także nieustannie przyjmowanie daru, wyrażonego przez Niego w słowach: „Oto Matka twoja”. Oznacza to, że na wzór Jana kapłani przyjmują do siebie Tę, która za każdym razem jest im dawana za Matkę. Oznacza to jednocześnie podjęcie zadania upodabniania się do Chrystusa w szkole Matki i zgodę na to, by Ona im towarzyszyła. Z Kościołem i jako Matka Kościoła, Maryja jest obecna w każdej celebracji eucharystycznej. Jeśli pojęcia Kościół i Eucharystia są ze sobą nierozzerwalnie związane, to samo dotyczy Maryi i Kościoła. Również dlatego już od czasów starożytnych w Kościołach Wschodu i Zachodu jednomyślnie wspominało się Maryję podczas celebracji eucharystycznej⁷⁰. Ze względu na tajemnicę Wieczernika kapłani mają szczególne prawo

⁶⁹ Por. tenże, *In occasione del Giovedì Santo 1988. Lettera ai sacerdoti*, 25 III 1988, nr 3, [w:] IGP, XI, 1/1988, LEV 1989, s. 723–725. Por. tenże, *Angelus Domini*, 11 II 1990, nr 1–3, [w:] IGP, XIII, 1/1990, LEV 1992, s. 437 n.

⁷⁰ Por. tenże, *Lettera enciclica ai vescovi, ai presbiteri, ai diaconi, alle persone consacrate e a tutti i fedeli laici sull'Eucaristia nel suo rapporto con la Chiesa „Ecclesia de Eucharistia”*, 17 IV 2003, nr 57, [w:] IGP, XXVI, 1/2003, LEV 2005, s. 508.

do macierzyńskiej miłości Maryi. Papież w kontekście tej tajemnicy sięga do słów Chrystusa: „Już was nie nazywam sługami, (...) ale nazwałem was przyjaciółmi” (J 15, 15). Jego zdaniem bez tej przyjaźni trudne do pomyślenia byłoby powierzenie im sakramentu Ciała i Krwi Pańskiej oraz władzy rozgrzeszania. Taka przyjaźń zobowiązuje i napawa lękiem. Matka Chrystusowa wie o tym wszystkim. Ona sama najpełniej pojęła słowa testamentu z krzyża wypowiedziane do Niej i do Jana, jako jednego z tych, którym w Wieczerniku Chrystus powiedział: „jesteście przyjaciółmi moimi” (J 15, 14). Jednocześnie Chrystus powiedział to do wszystkich, którzy poprzez tajemnicę Ostatniej Wieczerzy uczestniczą w tej samej przyjaźni. Właśnie Bogarodzica czyni wszystko, by kapłani mogli sprostać tej przyjaźni⁷¹.

Dla Jana Pawła II wzięcie Maryi do siebie przez Jana stanowi model kapłańskiej pobożności maryjnej. Kapłan winien uznać Jej matczyną rolę, czyli funkcję przewodniczki, zadanie napominania, zachęty, czy tylko milczącej obecności, która czasami sama może wystarczyć, by wlać siłę i odwagę. Wśród pierwszych uczniów Chrystusa po Wniebowstąpieniu była także obecna Maryja (por. Dz 1, 14), być może również po to, by nadać im spójności. Fakt, że jest nazwana matką Jezusa mówi, że Maryja przywołuje zawsze i jedynie zbawczą wartość dzieła Syna i że wiara w Jezusa Chrystusa nie może zwalniać od zawarcia w akcie wiary także osoby Jego Matki. Zdaniem Papieża w rodzinie prezbiterium Maryja strzeże indywidualności każdego wewnątrz komunii między wszystkimi. Może być dla księży mistrzynią dyspozycyjności wobec Ducha Świętego, dzielenia totalnego oddania Chrystusa woli Ojca, zwłaszcza w wewnętrznym uczestnictwie w Męce Syna i płodności duchowej w spełnianiu posługi⁷².

Z testamentu Chrystusa płynie również szczególna odpowiedzialność kapłana za kult maryjny. Zdaniem Papieża możemy myśleć, że wzrok Jezusa widział poza Janem przez wieki długą serię Jego księży, aż do końca świata. Każdego z nich w Janie Jezus powierzał macierzyństwu Maryi. Jednocześnie powierzył umiłowanemu apostołowi troskę o Matkę, miłowanie, czczenie i strzeżenie Jej przez ziemskie lata do czasu Wniebowzięcia. Słowa „Oto Matka twoja” skierowane do kapłana Jana są początkiem kultu maryjnego. Papież wnioskuje z tego, że ksiądz ma zadanie promowania i rozwijania tego kultu i jest za niego głównym odpowiedzialnym. Jan przyjmując z cziłą Maryję, pokazał także, że dla kapłana przyjęcie to oznacza czynienie Jej miejsca we własnym życiu przez pozostawanie w stałej jedności z Nią w myślach, uczuciach i zapale dla królestwa Bożego⁷³.

⁷¹ Por. tenże, *In occasione del Giovedì Santo 1988. Lettera ai sacerdoti*, 25 III 1988, nr 6, [w:] IGP, XI, 1/1988, LEV 1989, s. 729 n.

⁷² Por. tenże, *Lomelia durante la concelebrazione con i sacerdoti aderenti al Movimento dei Focolari*, 30 IV 1982, nr 5, [w:] IGP, V, 1/1982, LEV 1982, s. 1370 n.

⁷³ Por. tenże, *Udienza generale. La devozione a Maria nella vita del presbitero*, 30 VI 1993, nr 5,

Niewiasta Eucharystii

Jan Paweł II ukazuje również rolę Maryi w pierwotnej wspólnoty Kościoła. Widzimy Ją wraz z uczniami trwającymi na modlitwie po Wniebowstąpieniu i oczekującymi zesłania Ducha Świętego. W tej funkcji Maryja jest wzorem i przewodniczką w popieraniu powołań i modlitwie o ich nową Pięćdziesiątnicę⁷⁴. Nade wszystko jednak Maryja ukazuje się jako „Niewiasta Eucharystii”. Wprawdzie, jak już wspomniano, w opisie ustanowienia Eucharystii w wieczór Wielkiego Czwartku nie mówi się o Maryi, wiadomo jednak, że była obecna wśród apostołów, którzy „trwali jednomyślnie na modlitwie” (Dz 1, 14). Tej obecności nie mogło oczywiście brakować podczas sprawowania Eucharystii wśród wiernych pierwszego pokolenia chrześcijan, z gorliwością trwających „w łamaniu chleba” (Dz 2, 42). Jednak poza Jej uczestnictwem w Uczcie eucharystycznej, związek Maryi z Eucharystią można pośrednio określić, wychodząc od Jej wewnętrznej postawy. Maryja jest „Niewiastą Eucharystii” w całym swoim życiu. Prawda ta została już dostatecznie ukazana w poprzednich rozważaniach, szczególnie dotyczących tajemnicy Wcielenia i Kalwarii. Kościół, patrząc na Maryję, jako na swój wzór, jest wezwany do Jej naśladowania także w odniesieniu do Najświętszej Tajemnicy⁷⁵. Dlatego Jan Paweł II mówi, że tylko przy ołtarzu i obok tabernakulum, w jedności z Maryją, można zrozumieć wielkość i godność kapłaństwa i przeżywać je w sposób spójny i skuteczny⁷⁶.

Wniebowzięta

Na koniec trzeba zaznaczyć, że Jan Paweł II wraz z Janem apostołem i ewangelistą, zwraca spojrzenie w stronę „Niewiasty obleczonej w słońce”, która ukazuje się na horyzoncie spraw ostatecznych Kościoła i świata w *Księdze Apokalipsy* (por. 12, 1 nn.). Nietrudno rozpoznać w Niej tę samą Postać, która u początku dziejów człowieka, po grzechu pierworodnym, została zapowiedziana jako Matka Odkupiciela (por. Rdz 3, 15). W *Apokalipsie* widzimy Ją, z jednej strony, jako Niewiastę wyniesioną pośród widzialnego stworzenia, a równocześnie, jako Tę, która nadal uczestniczy w duchowej walce o zwycięstwo dobra nad złem. Jest to walka, którą Kościół zjednoczony z Bogarodzicą, jako swym „pierwowzorem”, toczy „przeciw rządóm świata tych ciemności, przeciw pierwiastkom duchowym zła” (Ef 6, 12). Początek owej duchowej walki sięga tego momentu, w którym człowiek, za poduszczeniem

[w:] IGP, XVI, 1/1993, LEV 1995, s. 1691 n.

⁷⁴ Por. tenże, *Ad un gruppo del „Serra International Club”*, 26 IX 1986, [w:] IGP, IX, 2/1986, LEV 1986, s. 721 n.

⁷⁵ Por. tenże, *Lettera enciclica ai vescovi, ai presbiteri, ai diaconi, alle persone consacrate e a tutti i fedeli laici sull’Eucaristia nel suo rapporto con la Chiesa „Ecclesia de Eucharistia”*, 17 IV 2003, nr 53, [w:] IGP, XXVI, 1/2003, LEV 2005, s. 505 n.

⁷⁶ Por. tenże, *All’„Opera Don Giovanni Folci”*, 3 XI 1990, nr 3, [w:] IGP, XIII, 2/1990, LEV 1992, s. 995 n.

Złego, przeciwstawiając się Bogu, nadużył swojej wolności, pragnąc osiągnąć swój cel poza Nim. Człowiek zatracił świadomość, iż jest kapłanem całego widzialnego świata, zwracając ten świat wyłącznie ku sobie samemu. Słowa Protoewangelii na początku, i słowa *Apokalipsy* na końcu Pisma Świętego, odnoszą się do tej samej walki, w którą wplątany jest człowiek. W perspektywie tej duchowej walki, która toczy się w dziejach, Syn Niewiasty jest Odkupicielem świata. Odkupienie dokonuje się przez Ofiarę, w której Chrystus „przez własną krew wszedł raz na zawsze do Miejsca Świętego”, otwierając w domu Ojca przestrzeń dla wszystkich „wezwanym do wiecznego dziedzictwa” (por. Hbr 9, 12.15). Przez to właśnie Chrystus, ukrzyżowany i zmartwychwstały jest „arcykapłanem dóbr przyszłych” (por. Hbr 9, 11). Jego zaś Ofiara oznacza ponowne skierowanie duchowych dziejów człowieka w stronę Boga-Stwórcy i Ojca, ku któremu Pierworodny całego stworzenia prowadzi wszystkich w Duchu Świętym.

Kapłaństwo, które ma swój początek w Ostatniej Wieczerzy, pozwala uczestniczyć w tej zasadniczej przemianie duchowych dziejów człowieka. Kapłani bowiem w Eucharystii składają tę samą Ofiarę Odkupienia, jaką złożył Chrystus na krzyżu „przez własną krew”. Przez tę Ofiarę jej sakramentalni szafarze, wraz ze wszystkimi, którym przez jej sprawowanie służą, dotykają stale przełomowego momentu owej duchowej walki, która wedle *Księgi Rodzaju* i wedle *Apokalipsy* związana jest z „Niewiastą”. W tym zmaganiu jest Ona cała zjednoczona z Odkupicielem. I dlatego też kapłańskie posługiwanie łączy prezbiterów także z Nią. Wszyscy pozostają z Nią w ten sposób związani w tej duchowej walce, która toczy się w ciągu całych dziejów człowieka. Prezbiterzy przez sakramentalne kapłaństwo posiadają w tym zmaganiu szczególny udział, spełniając specyficzną posługę w dziele Odkupienia świata. Maryja, idąc naprzód w pielgrzymce wiary, poprzez swe doskonałe zjednoczenie z Synem aż do krzyża, przoduje najdoskonalej i osobiście całemu Ludowi Bożemu, który postępuje tą samą drogą za Chrystusem w Duchu Świętym. Szczególnie kapłani, którzy jako pasterze Kościoła również mają prowadzić powierzone im wspólnoty tą drogą, która od Wieczernika Pięćdziesiątnicy wiedzie za Chrystusem poprzez całe dzieje człowieka, mają się z Nią łączyć w sposób wyjątkowy⁷⁷.

Zakończenie

Powyższe rozważania pokazały jasno to, co Jan Paweł II napisał w adhortacji *Pastores dabo vobis*, że mianowicie każdy aspekt formacji kapłańskiej można związać z Maryją, która najpełniej odpowiedziała na Boże powołanie, stała się służebnicą i uczennicą słowa tak dalece, że poczęła w swym sercu i ciele Słowo, które

⁷⁷ Por. tenże, *In occasione del Giovedì Santo 1988. Lettera ai sacerdoti*, 25 III 1988, nr 7, [w:] IGB, XI, 1/1988, LEV 1989, s. 730–732.

stało się człowiekiem, aby ofiarować je ludzkości, a także została powołana, by wychowywać jedyne i wieczne Kapłana. Przez swój przykład i wstawiennictwo Najświętsza Dziewica nadal troszczy się o rozwój powołań i kapłańskiego życia w Kościele⁷⁸. Dlatego kapłan ma prosić Maryję w szczególny sposób o łaskę umiejętności przyjęcia daru Boga z wdzięczną miłością, w pełni doceniając go, jak Ona w „Magnificat”. Ma prosić o łaskę wielkoduszności w osobistym darze, by naśladować przykład „hojnej Matki”; łaskę czystości i wierności zobowiązaniu celibatu za przykładem „wiernej Dziewicy”; łaskę gorącej i miłosiernej miłości w świetle świadectwa „Matki miłosierdzia”. Kapłan ma zawsze wiedzieć, że w trudnościach może liczyć na pomoc Maryi. Jej powierza siebie i swą posługę prosząc, by uczyniła ją owocną. Patrzy na Nią, jako na doskonały wzór swego życia i posługi. Kapłan ma zawsze karmić swą prawdziwą pobożność do Maryi i wyciągać z niej praktyczne konsekwencje dla życia i posługi⁷⁹.

Powyższe analizy pokazały, że „mariologia Papieża jest na wskroś przeniknięta Pismem Świętym – stanowi właściwie biblijną medytację na temat Maryi i Jej roli w Bożym planie zbawienia. Papież w świetle Pisma Świętego ukazał głęboką obecność Bogarodzicy w odkupieńczym dziele Syna i założonego przez Niego Kościoła. Do niektórych tekstów Pisma powracał wielokrotnie. Szczególnie często odwoływał się do opisu Zwiastowania, wydarzeń w Kanie Galilejskiej i na Kalwarii, a także Pięćdziesiątnicy⁸⁰. Papieskie nauczanie jest też doskonałym przykładem spełnienia zasad pogłębienia czci Najświętszej Maryi Panny, zawartych w adhortacji Pawła VI *Marialis cultus*. Adhortacja podaje następujące zasady: trynitarną, chrystologiczną, pneumatologiczną, eklezjologiczną, skryptyrystyczną, liturgiczną, antropologiczną, ekumeniczną, naśladowania w pobożności i hierarchii nabożeństw⁸¹. Większość z nich w bardziej lub mniej wyraźny sposób znajduje odzwierciedlenie w naszych rozważaniach.

Czasami Jan Paweł II ukazuje kapłańską wzorczość Maryi w syntetycznych i jakże trafnych sformułowaniach, w których prosi, aby Matka Boża uczyła kapłanów mówić zawsze „fiat” woli Chrystusa, który ich wybrał; aby ich inspirowała do częstego śpiewania „Magnificat” za cuda, jakie spełnia w ich kapłańskim życiu i aby

⁷⁸ Por. tenże, *Esortazione apostolica post-sinodale circa la formazione dei sacerdoti nelle circostanze attuali „Pastores dabo vobis”*, 25 III 1992, nr 82, [w:] IGP, XV, 1/1992, LEV 1994, s. 841–845.

⁷⁹ Por. tenże, *Udienza generale. La devozione a Maria nella vita del presbitero*, 30 VI 1993, nr 6, [w:] IGP, XVI, 1/1993, LEV 1995, s. 1692 n.

⁸⁰ T. Seweryn, *Maryjny wymiar duchowości kapłańskiej w nauczaniu Jana Pawła II*, Katowice 2009, s. 292.

⁸¹ Por. S.C. Napiórkowski OFM Conv, A. Sikorski MIC, *Maryjny wymiar duchowości chrześcijańskiej*, [w:] *Teologia duchowości katolickiej*, red. W. Słomka, Lublin 1993, s. 273 n.

ich przekonała do naśladowania Jej „stabat” pod krzyżem w chwilach trudności⁸². W innym miejscu zaleca, by śnieżna biel łaski Maryi była dla nich światłem, Jej posłuszeństwo dodawało odwagi do zgody na stałą obecność Boga w ich życiu, a Jej hymn „Magnificat” inspirował ich do ciągłego dziękczynienia Bogu⁸³. Dla Papieża więź Maryi z kapłaństwem jest rzeczywiście cudowna, a powierzenie się Jej przez kapłana stanowi gwarancję jego wytrwania⁸⁴.

The Marial characteristic of the priest's spirituality according to John Paul II

Summary

The author of the article shows the bond between the spirituality of the priest and Our Lady according to the teachings of Pope John Paul II. It presents the exemplary character of Mary as a trustful virgin, Mother of Christ-Priest, contemplative woman, the servant of the Lord, mediator, Lady of Sorrows, Mother of priests, eucharistic woman and mother of the Church taken into Heaven. The article shows that the Pope uses mainly the biblical pictures of Mary, to indicate how Her answer to God's grace can inspire priests in their specific spiritual journey. The text is based on original sources of pontifical teaching contained in several volumes of *Insegnamenti di Giovanni Paolo II*. It proves that almost every aspect of the priest's formation can be linked to Our Lady.

⁸² Por. Giovanni Paolo II, *A 5.000 sacerdoti provenienti da tutto il mondo*, 9 X 1984, nr 7, [w:] IGP, VII, 2/1984, LEV 1984, s. 843 n.

⁸³ Por. tenże, *L'incontro con il clero della diocesi nel seminario di Nepi*, 1 V 1988, nr 5, [w:] IGP, XI, 2/1988, LEV 1989, s. 1111 n.

⁸⁴ Por. tenże, *Angelus Domini*, 13 VII 1997, nr 4, [w:] IGP, XX, 2/1997, LEV 2000, s. 46.